

Gelir Dağılımı İle İlgili Temel Kavramlar

Belli bir dönemde bir ülkede üretilen gelirlerin kişiler gruplar Ya da üretim faktörleri arasındaki dağılımı gelir dağılımı denir. Kişisel gelir dağılımı, Fonksiyonel gelir dağılımı, bölgesel gelir dağılımı, sektörel gelir dağılımı, birincil ve ikincil gelir dağılımı gibi gelir dağılımı türleri vardır.

Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Ölçülmesi

Lorenz eğrisi ve Lorenz eğrisi yardımıyla hesaplanan Gini Katsayısı kişisel gelir dağılımının ölçülmesinde önemlidir.

Sosyal Politika Açısından Gelir Dağılımının Önemi

Gelir dağılımı kavramı ilkel toplumlardan bu yana toplumların gündeminde yer almıştır. Mülkiyet kavramı, eşitsizlikler ve adaletsizlikler feodal düzene damgasını vurmuştur. Feodal düzeni geniş bir aileye benzetecek olursak kişilerin yaşadığı eşitsizlikler daha kolay anlaşılacaktır. Yaşam düzenlerinin birbirlerinden farklı olması, gereksinimlerin karşılanamaması, feodal beylerin baskılarıyla su yüzüne çıkamamıştır. Sanayileşme ile birlikte feodalite ortadan kalkmıştır. On dokuzuncu yüzyılda karın daha da artmasıyla işçilerin ekonomik sıkıntıları ve yabancılaşmayla beraber gelir dağılımındaki uçurumun arttığı gözlenmiştir. Böylece sanayi toplumlarında sıkıntılar ve ayaklanmalar baş göstermiş ve tüm bu yaşananlara sosyal sorunlar da eklenmiştir.

Sosyal politika değişen ve gelişen bir kavramdır. Sosyal yapı ne şekilde değişirse sosyal politikada onunla beraber değişme gösterir. Dönemin koşullarına göre sorunlarda da değişiklik gözlenir. Bu sorunlar Sanayi Devrimi'nin ilk sürecinde farklı; küreselleşme sürecinde ise daha farklı olacaktır. Gelir dağılımındaki adaletsizlik toplumsal barış ortamını zedeleyebilir. Bir toplumdaki bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumları toplumsal barışa ve bireylerin topluma duyduğu güvene zarar verir. Toplumsal hizmetlerden yararlanma ve ekonomik olanaklara ulaşmada var olan eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlayan sosyal politika; bağımlı ve güçsüz kişilerin korunması, bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılması, sosyal dengenin ve sosyal adaletin sağlanması için oldukça önemlidir. Günümüzde gelir dağılımı politikası sosyal politikanın belirleyicidir. Herkes için en az yaşama düzeyinin korunması, gelirler arası farklılıkların azaltılması, kişilere tanınacak fırsat eşitliğinin ve bu kişilerin yükselme olanakları uygulamada karşımıza çıkan üç temel ilkedir.

Gelir Dağılımını Belirleyen Faktörler

Gelir dağılımını belirleyen faktörler şunlardır:

- 1- Demografik faktörler
- 2- Piyasa yapısı
- 3- Teknolojik gelişme düzeyi
- 4- Üretim faktörlerinin niteliği
- 5- Servet dağılımı

- 6- Enflasyon ve ekonomik krizler
- 7- Bölgesel gelişmişlik farklılıkları
- 8- Kamu mal ve hizmetlerin dağılımı
- 9- Küreselleşme

Gelir Dağılımı Politikasının Araçları

- 1- İşgücü Piyasası ve Ücret Politikaları
- 2- Fiyat Politikası
- 3- Gelirler Politikası
- 4- Servet Politikası
- 5- Maliye Politikası
- 6- Eğitim Politikası
- 7- Sosyal Güvenlik Politikası

Dünyada Gelir Dağılımı

Dünya bankası gelir dağılımını göstermek için kişi başına düşen geliri ortaya koymaktadır. Dünyanın en zengin ve en yoksul ülkesi bu biçimde hesaplanır. Satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen milli gelir hesaplanmaktadır. Buna göre dünyanın en zengin ülkesi Katar, en yoksul ülkesi ise Orta Afrika Cumhuriyetidir.

Türkiye’de Gelir Dağılımı

Türkiye’ de 1987 yılında ilk kez ortaya konan 2002 yılından itibaren düzenli olarak gelir dağılımı istatistikleri sunulmaktadır. 2006 yılından günümüze kadar Avrupa Birliği uyum süreci içinde gelir ve yaşam koşulları araştırması yapılmaktadır.

Yoksullukla İlgili Temel Kavramlar

Yoksullukla ilgili öğrenilmesi gereken kavramları üç alt başlık altında toplanabilir. Bu alt başlıklar;

- 1- Mutlak Yoksulluk-Görel Yoksulluk
- 2- Objektif Yoksulluk-Subjektif Yoksulluk
- 3- Gelir Yoksulluğu-İnsani Yoksulluk

Yoksulluğun Ölçülmesi

Yoksullukla mücadelede en önemli durum yoksulluğun tanımlanmasıdır. Alt gelire sahip olanların ve yoksulluk sınırını gösterilmesi gerekir. İnsanların mal ve hizmetlere ulaşımı ne kadar az ise ihtiyaçlarını o kadar karşılayamamaktadırlar. Burada mutlak yoksulluk, görel yoksulluk gibi kavramlar karşımıza çıkmaktadır.

Dünyada Yoksulluk

Sorunların çözümünde yoksulluk kavramının uluslararası düzeyde değerlendirilmesi gerekir. Her ülke için yoksulluk sınırı mal ve hizmetleri satın alma gücü farklı olabilmektedir. Dünya Bankasının uluslararası düzlemde kullandığı yoksulluk sınırlarının karşılaştırılması çok önemli verilerdir. Hane halkının sağlık, eğitim, yaşam standartlarını içeren çok boyutlu yoksulluk endeksi bu bağlamda incelenmelidir.

Türkiye’de Yoksulluk

Türkiye’de yoksullukla ilgili literatür taramasının 1990’lı yıllarda yapıldığı gözlenmiştir. Yoksulluk konusunun bir sorun haline gelmesi ve ekonomik krizlerin yaşanması

Türkiye'de yoksulluğu araştırılmasının sebeplerindendir. Türkiye'de yoksulluğun boyutlarına bakıldığında Türkiye İstatistik Kurumu tarafından; Gıda yoksulluğu, gıda dışı yoksulluk, kişi başı günlük gelir, harcama esaslı göreceli yoksulluk gibi kavramların incelenmesiyle değerlendirilmektedir. Türkiye'de yoksulluk üzerinde etkili olan faktörlere baktığımızda karşımıza yedi özellik çıkar. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

- 1- Gelir Dağılımı
- 2- Göç
- 3- İşgücü Piyasası
- 4- Ekonomik Krizler
- 5- Sosyal Güvenlik
- 6- Eğitim
- 7- Aile ve Dayanışmacı Unsurlar

Yoksullukla Mücadele

Yoksulluğun görünümü, boyutları ve şiddetle az gelişmiş, gelişmekte olan, gelişmiş ülkelerin her biri açısından farklıdır. Bu durum her ülkede farklı anlamlar ifade etmektedir. Sosyal politika yoksullukla mücadelede tüm dünyada ve Türkiye'de önem arz etmektedir. Sosyal politika açısından yoksulluk ve mücadelenin önemine bakacak olursak ekonomik politikaların ve sosyal politikaların ortak tartışması gerekliliği vardır. Bu iki unsurun birlikte hareket etmesi, ortak paydalarda buluşabilmesi yoksullukla mücadele için oldukça önemlidir. Sosyal politika açısından yoksulluk önemini inceleyecek olursak; gelişmekte olan politikaların sosyal devlet anlayışıyla kurgulanması gerekliliği karşımıza çıkar. Denge ve düzenin sağlanması için toplumsal birlik ve beraberlik yoksullukla mücadele temel oluşturmaktadır. Uluslararası kuruluşların gündeminde yoksullukla mücadele incelendiğinde karşımıza Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Çalışma Örgütü çıkar. 2000-2001 yılında Dünya Bankası'nın yayınladığı yoksulluğa saldırı adlı raporu, yoksulluk konusunu incelemektedir. Bu raporda yoksulluğun küresel bir sorun olarak karşımıza çıktığı belirtilmiştir. Ayrıca gelecekteki demografik değişikliklerin yoksulluğun azaltılmasında karşılaşılan zorlukları artıracakları üzerinde durulmuştur. 2005'te yayınlanan Dünya kalkınma raporunda ise durum çok farklı değildir. Bu kez girişimcilere ve firmalara solist ve teşviklerin sağlanmasının gerekliliği tartışılmıştır. Yoksullukla mücadelede kavramı için yürütülen çalışmalar dünya ve Türkiye örneğinde incelendiğinde önümüze çıkan sonuçlar kısaca şunlardır. Yoksullukla mücadelede dolaylı ve dolaysız olmak üzere genel olarak iki yaklaşımdan söz etmek mümkündür. Dolaylı yaklaşım, ekonomik büyümenin eğitim, sağlık gibi temel hizmetlerin sunumunu ön görür. Bunun yanı sıra istihdam olanaklarının arttırılacağı esasına dayanmaktadır. Dolaysız yaklaşım ise radikal reform, kamu harcamaları ve yoksullukla mücadele programlarını içerisinde barındırır.

Dolaylı yaklaşımda ekonomik büyüme Eğitim ve Sağlık gibi hizmetlerin sunumuyla sağlanırken; dolaysız yaklaşımda ise radikal reform kaynakların yeniden köklü

dağıtımı gibi uygulamalarla yoksulluğun azalacağı ifade edilmektedir. Yoksulluğun azaltılmasında mikrokredi uygulamaları önemli bir yer tutar. Mikrokredi, resmi finans kuruluşlarına erişim olanağı bulunmayan yoksul ailelerin üretici faaliyetlere girişimlerini ve tüketimlerini istikrarlı hale getirmelerine yardımcı olmak amacıyla, çok küçük meblağlarda (mikrokredi) sağlanan kredidir. Dünyadaki mikrokredi uygulamalarını yapan ülkeler; Afrika, Bangladeş, Bosna Hersek, Doğu Avrupa Ülkeleri, Endonezya, Ermenistan, Gürcistan, Pakistan, Hindistan, Orta ve Latin Amerika ülkeleri, Amerika, Birleşik Devleti'dir. Türkiye'de yürütülen uygulama örneklerine bakacak olursak; yoksul kesimin çok olduğu, sosyal yardımlara ihtiyaç duyulan yerlerde mikrokredi uygulamaların olduğu gözlemlenebilir. İlk mikrokredi uygulaması 2002 yılında, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı tarafından Maya Mikro Ekonomik Destek işletmesi adıyla Marmara deprem bölgesinde yapılmıştır. Mikrokredi uygulamasının ikincisi ise 2003 yılında Türkiye İsrâf Önleme Vakfı ile Bangladeş kökenli Grameen Bank'ın işbirliği ile Diyarbakır'da yapılan uygulamadır. Türkiye'de mikrokredi uygulaması halen 46 il ve toplam 67 şubede devam etmektedir. En çok kredi dağıtılan yerlere bakacak olursak Diyarbakır, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa ve Eskişehir illeri karşımıza çıkar.